

สลด. E-mail

ส่ง : กสค.

รับที่ : ๘9579/64

3 ก.ย. 2564 เวลา 17.20 น.

ด่วนที่สุด
ที่ ทส ๐๓๐๖/๒๖๕๓

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
๔๒ ซอยพหลโยธิน ๗ ถนนพหลโยธิน
แขวงพญาไท เขตพญาไท
กรุงเทพฯ ๑๐๔๐๐

๓ กันยายน ๒๕๖๔

เรื่อง สรุปผลการประชุมเพื่อสรุปผลและถอดบทเรียน (After Action Review : AAR) การป้องกันและแก้ไข
ปัญหาไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละออง ปี ๒๕๖๔

เรียน เลขาธิการคณะรัฐมนตรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย หนังสือรองนายกรัฐมนตรีเห็นชอบให้เสนอคณะรัฐมนตรี

ด้วยกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขอเสนอเรื่อง สรุปผลการประชุม
เพื่อสรุปผลและถอดบทเรียน (After Action Review : AAR) การป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า หมอกควัน
และฝุ่นละออง ปี ๒๕๖๔ มาเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีทราบ โดยเรื่องนี้เข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรี
ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑๒) รวมทั้ง
สอดคล้องตามยุทธศาสตร์ชาติในด้าน (๕) การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติ และการพัฒนาคุณภาพชีวิต
ทั้งนี้ รองนายกรัฐมนตรี (พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ) กำกับการบริหารราชการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและ
สิ่งแวดล้อม ได้เห็นชอบให้นำเรื่องดังกล่าวเสนอคณะรัฐมนตรีด้วยแล้ว รายละเอียดปรากฏตามสิ่งที่ส่งมาด้วย

ทั้งนี้ เรื่องดังกล่าวมีรายละเอียด ดังนี้

๑. เรื่องเดิม

ปัญหาไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละออง เป็นหนึ่งในปัญหาที่สำคัญของประเทศไทยในช่วง
หลายปีที่ผ่านมา ซึ่งสาเหตุของปัญหาจะแตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ เช่น กรุงเทพมหานครและปริมณฑล
มีสาเหตุสำคัญจากการจราจร ภาคกลาง/ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคตะวันตกจากการเผาพื้นที่การเกษตร
ภาคใต้จากไฟไหม้ป่าพรุ และภาคเหนือมีสาเหตุสำคัญจากการลักลอบเผาป่า และเกษตรในพื้นที่ป่า นอกจากนี้
ยังมีปัญหาหมอกควันข้ามแดนจากประเทศเพื่อนบ้านที่ส่งผลกระทบต่อประเทศไทย รัฐบาลมีความห่วงใย
และให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นละออง โดยได้สั่งการให้ทุกหน่วยงานปฏิบัติตาม
แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหาหมอกควันและฝุ่นละออง” ที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้
ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ และแผนเฉพาะกิจเพื่อการแก้ไขปัญหาหมอกควันและฝุ่นละออง ๑๒ ข้อ
ที่คณะรัฐมนตรีมีมติให้ความเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ ซึ่งการดำเนินงานที่ผ่านมา
ทุกหน่วยงานบูรณาการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองอย่างจริงจัง โดยทุ่มเทสรรพกำลัง องค์ความรู้
และทรัพยากร เพื่อควบคุมแหล่งกำเนิดและฝุ่นละอองไม่ให้สูงเกินเกณฑ์มาตรฐาน รวมทั้งดำเนินมาตรการ
บรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้น และประชาสัมพันธ์แจ้งเตือนสถานการณ์ให้ประชาชนรับทราบอย่างต่อเนื่อง
ส่งผลให้สถานการณ์ฝุ่นละอองในภาพรวมของประเทศไทยดีขึ้นกว่าปีที่ผ่านมา

๒. เหตุผล...

๒. เหตุผลความจำเป็นที่ต้องเสนอคณะรัฐมนตรี

การดำเนินงานแก้ไขปัญหาไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละออง เป็นการดำเนินงานภายใต้แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” ซึ่งคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบ เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ โดยในแผนขับเคลื่อนฯ ระบุไว้ให้มีการรายงานให้คณะรัฐมนตรีทราบเนื่องจากมีหลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม กระทรวงคมนาคม กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงพลังงาน กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงการต่างประเทศ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม กระทรวงการคลัง สำนักนายกรัฐมนตรี และหน่วยงานอื่น ๆ จึงเข้าข่ายที่จะต้องนำเสนอคณะรัฐมนตรี ตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยการเสนอเรื่องและการประชุมคณะรัฐมนตรี พ.ศ. ๒๕๔๘ มาตรา ๔ (๑๒)

๓. ความเร่งด่วนของเรื่อง

ประเทศไทยได้รับผลกระทบจากปัญหาไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละอองต่อเนื่องตลอดทั้งปี โดยมีช่วงเวลาที่เกิดปัญหาการสะสมของฝุ่นละออง และสาเหตุแตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค เช่น ในช่วงหน้าหนาว (ตุลาคม - มีนาคม) มักพบฝุ่นละอองสะสมในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วงหน้าแล้ง (มกราคม - เมษายน) มักพบฝุ่นละอองสะสมในพื้นที่ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ในช่วงหน้าฝน (กรกฎาคม - กันยายน) มักพบฝุ่นละอองสะสมในพื้นที่ภาคใต้ เป็นต้น ซึ่งปัญหาดังกล่าวส่งผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม สุขภาพอนามัยของประชาชน เศรษฐกิจการท่องเที่ยว รวมถึงบังคับทัศนวิสัยการจราจร ทั้งทางบกและทางอากาศ โดยในปี ๒๕๖๔ ทุกหน่วยงานได้ร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหาย่างเต็มที่ และมีความจำเป็นที่จะต้องสรุปผลการดำเนินงานและถอดบทเรียน เพื่อยกระดับและปรับปรุงมาตรการในการแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงเห็นควรเสนอคณะรัฐมนตรีโดยด่วนต่อไป

๔. สาระสำคัญ ข้อเท็จจริงและข้อกฎหมาย

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม จึงได้ดำเนินการรวบรวมและสรุปผลการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหามาจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ เพื่อนำมาวิเคราะห์และปรับปรุงแนวทางในการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยได้จัดการประชุมเพื่อสรุปผลและถอดบทเรียน (After Action Review : AAR) การป้องกันและแก้ไขปัญหไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละออง ปี ๒๕๖๔ โดยมี พลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี เป็นประธานการประชุมฯ เมื่อวันที่ ๒๓ สิงหาคม ๒๕๖๔ ในรูปแบบการประชุมออนไลน์ และมีหน่วยงานภาครัฐภายใต้แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” ทั้งในส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค รวมถึงหน่วยงานภาคการศึกษา และภาคประชาสังคม เข้าร่วมการประชุมดังกล่าว ซึ่งผลการประชุม สรุปได้ดังนี้

๔.๑ ปัญหา สาเหตุ และสถานการณ์ปัญหาไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละออง

๔.๑.๑ ปัญหาไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละอองเป็นหนึ่งในปัญหาที่สำคัญของประเทศไทยในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยมีสาเหตุแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ อาทิ พื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีสาเหตุสำคัญจากการจราจรและการเผาพื้นที่การเกษตร พื้นที่ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคตะวันตก มีสาเหตุจากการเผาพื้นที่การเกษตร ภาคใต้จากไฟไหม้ป่าพรุและหมอกควันข้ามแดนจากประเทศอินโดนีเซีย และภาคเหนือมีสาเหตุสำคัญจากการลักลอบเผาป่าเพื่อหาของป่าและล่าสัตว์ และบุกรุกพื้นที่ป่า การเผาพื้นที่การเกษตร และหมอกควันข้ามแดนในประเทศอนุภูมิภาคแม่โขง

๔.๑.๒ สถานการณ์...

๔.๑.๒ สถานการณ์ในภาพรวม ตั้งแต่ ๑ มกราคม - ๓๐ มิถุนายน ๒๕๖๔

๑) สถานการณ์จุดความร้อนในประเทศไทย ปี ๒๕๖๔ พบว่า จำนวนจุดความร้อน (Hotspot) ภายในประเทศลดลงร้อยละ ๕๐ เมื่อเทียบกับปี ๒๕๖๓ ในช่วงเวลาเดียวกัน โดยพบจุดความร้อนกระจายอยู่ในหลายพื้นที่ โดยเฉพาะในพื้นที่ภาคเหนือ และภาคตะวันตก ที่จุดความร้อนส่วนใหญ่เกิดขึ้นในพื้นที่ป่า สำหรับภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบจุดความร้อนส่วนใหญ่เกิดขึ้นในพื้นที่เกษตรกรรม นอกจากนี้ยังพบจุดความร้อนในพื้นที่ชุมชน และพื้นที่ริมทาง สำหรับในพื้นที่ ๑๗ จังหวัดภาคเหนือ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่ฝุ่นละอองมีสาเหตุหลักมาจากการเผาในที่โล่ง พบสัดส่วนของจำนวนจุดความร้อนมากที่สุดในพื้นที่ป่า ร้อยละ ๘๐ (ป่าคางสภาพ ร้อยละ ๖๙ เกษตรในป่า ร้อยละ ๑๑) รองลงมาเป็นพื้นที่เกษตร ร้อยละ ๑๖ และพื้นที่ชุมชน ร้อยละ ๔ ตามลำดับ

๒) สถานการณ์ฝุ่นละอองขนาดไม่เกิน ๒.๕ ไมครอน ($PM_{2.5}$) ประเทศไทย พบว่ามีค่าเกินเกณฑ์มาตรฐานในบางจังหวัดและบางช่วงเวลา โดยข้อมูลล่าสุดในช่วงเดือนมกราคม - มิถุนายน ๒๕๖๔ โดยจากการตรวจสอบจากสถานีตรวจวัดคุณภาพอากาศของกรมควบคุมมลพิษ พบจำนวนวันที่ $PM_{2.5}$ มีค่าเกินมาตรฐานลดลง จำนวน ๑๙ จังหวัด และจังหวัดที่มีจำนวนวันที่ $PM_{2.5}$ มีค่าเกินมาตรฐานเพิ่มขึ้น จำนวน ๑๓ จังหวัด นอกจากนี้ยังพบว่ามี ๖ จังหวัด ที่ $PM_{2.5}$ มีค่าไม่เกินเกณฑ์มาตรฐาน ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาเป็นรายพื้นที่มีรายละเอียดดังนี้

- กรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ เฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมง มีค่าสูงสุดตรวจวัดได้อยู่ในช่วง ๘๑ - ๑๓๑ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (มคก./ลบ.ม.) และจำนวนวันที่ $PM_{2.5}$ เกินค่ามาตรฐานมากที่สุดคือ กรุงเทพมหานคร จำนวน ๔๕ วัน

- ภาคเหนือ พบฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ เฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมง มีค่าสูงสุดตรวจวัดได้อยู่ในช่วง ๖๗ - ๔๐๒ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (มคก./ลบ.ม.) และจำนวนวันที่ $PM_{2.5}$ เกินค่ามาตรฐานมากที่สุดคือ จังหวัดเชียงใหม่ จำนวน ๘๕ วัน

- ภาคกลาง ฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ เฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมง มีค่าสูงสุดตรวจวัดได้อยู่ในช่วง ๗๐ - ๑๑๖ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (มคก./ลบ.ม.) และจำนวนวันที่ $PM_{2.5}$ เกินค่ามาตรฐานมากที่สุดคือ จังหวัดสระบุรี จำนวน ๔๕ วัน

- ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ เฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมง มีค่าสูงสุดตรวจวัดได้อยู่ในช่วง ๗๑ - ๑๖๑ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (มคก./ลบ.ม.) และจำนวนวันที่ $PM_{2.5}$ เกินค่ามาตรฐานมากที่สุดคือ จังหวัดอุบลราชธานี จำนวน ๕๑ วัน

- ภาคตะวันออก พบฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ เฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมง มีค่าสูงสุดตรวจวัดได้อยู่ในช่วง ๖๗ - ๑๑๓ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (มคก./ลบ.ม.) และจำนวนวันที่ $PM_{2.5}$ เกินค่ามาตรฐานมากที่สุดคือ จังหวัดปราจีนบุรี จำนวน ๓๑ วัน

- ภาคใต้ พบฝุ่นละออง $PM_{2.5}$ เฉลี่ย ๒๔ ชั่วโมง มีค่าสูงสุดตรวจวัดได้อยู่ในช่วง ๒๘ - ๖๑ ไมโครกรัมต่อลูกบาศก์เมตร (มคก./ลบ.ม.) และจำนวนวันที่ $PM_{2.5}$ เกินค่ามาตรฐานมากที่สุดคือ จังหวัดภูเก็ต จำนวน ๑ วัน

๔.๒ ภาพรวมของการดำเนินงานในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละออง ในปี ๒๕๖๔ ได้มีการดำเนินการอย่างเข้มข้นต่อเนื่อง โดยบูรณาการทำงานร่วมกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องผ่านกลไกคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ จากข้อสั่งการของรัฐบาลที่ให้ทุกหน่วยงานเร่งรัดดำเนินการตาม

แผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” ซึ่งคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ ได้จัดทำขึ้นและได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๑ ตุลาคม ๒๕๖๒ ทั้งนี้ ในปี ๒๕๖๔ ได้ต่อยอดขยายผล ผ่านการจัดทำและขับเคลื่อนแผนเฉพาะกิจเพื่อการแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง ๑๒ ข้อ โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะรัฐมนตรี เมื่อวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๓ และจัดตั้งศูนย์แก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ (ศกพ.) เพื่อเป็นศูนย์ประสานงานกลางในการบูรณาการการดำเนินงานในการแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละอองระหว่าง ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการรับมือสถานการณ์อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสร้างการรับรู้ สื่อสารประชาสัมพันธ์และแจ้งเตือนผลการคาดการณ์สถานการณ์มลพิษทางอากาศสู่สาธารณะเพื่อการดูแลตนเองของประชาชน และมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ซึ่งจากการดำเนินงานในปี ๒๕๖๔ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละออง โดยสรุปได้ดังนี้

๔.๒.๑ การดำเนินงานในด้านนโยบาย ได้มีการใช้พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. ๒๕๕๐ เป็นกฎหมายหลักในการดำเนินงาน โดยมี กระทรวงมหาดไทย เป็นหน่วยงานหลัก และหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนการดำเนินงาน โดยในปี ๒๕๖๔ ได้ผลักดันให้มีการบรรจุแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละอองไว้ในแผนการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ โดยคณะกรรมการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยแห่งชาติ ในการประชุมครั้งที่ ๑/๒๕๖๔ เมื่อวันที่ ๒๔ มิถุนายน ๒๕๖๔ มีมติเห็นชอบให้แต่งตั้งคณะกรรมการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละออง เพื่อเสนอแนะมาตรการและแนวทางการบริหารจัดการ และขับเคลื่อนการดำเนินงานเกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละออง สำหรับการดำเนินงานในระดับพื้นที่ ผู้ว่าราชการจังหวัดได้สั่งการในรูปแบบ Single Command ทั้งระดับจังหวัด อำเภอ และ ตำบล ทำให้การประสานงานระหว่างหน่วยงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

๔.๒.๒ การบูรณาการทำงานกับหน่วยงานและภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ผ่านกลไกในหลากหลายระดับ โดยมีรายละเอียดดังนี้

๑) การบูรณาการในระดับชาติ มีคณะกรรมการสิ่งแวดล้อมแห่งชาติ เป็นกลไกหลักร่วมกับกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อวางแผน กำหนดมาตรการ และติดตามการดำเนินงานในภาพรวม รวมทั้งได้มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสื่อสารการแก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ มีปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี เป็นประธาน และแต่งตั้งคณะกรรมการด้านวิชาการแก้ไขปัญหามลภาวะทางอากาศ มีปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นประธาน

๒) การบูรณาการในระดับภาค โดยเฉพาะพื้นที่ภาคเหนือ มีการจัดตั้งกองบัญชาการควบคุมสถานการณ์ไฟป่าและหมอกควันภาคเหนือ กองทัพภาคที่ ๓ (บก.คพ.ทก.๓) ขึ้นที่กองทัพภาคที่ ๓ จังหวัดพิษณุโลก และมีการจัดตั้งกองบัญชาการควบคุมสถานการณ์ไฟป่าและหมอกควันภาคเหนือ กองทัพภาคที่ ๓ ส่วนหน้า (บก.คพ.ทก.๓ สน.) ขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่ เพื่อยกระดับและบูรณาการเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในระดับพื้นที่อย่างใกล้ชิดมากยิ่งขึ้น

๓) การบูรณาการภายในกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยจัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการแก้ไขปัญหาไฟป่าและหมอกควัน (ส่วนหน้า) (ทส. ส่วนหน้า) ขึ้นที่จังหวัดเชียงใหม่

๔) การบูรณาการ...

๔) การบูรณาการในระดับจังหวัด โดยทั้ง ๑๗ จังหวัดภาคเหนือ ได้จัดตั้งศูนย์อำนวยการป้องกันและแก้ไขปัญหาฝุ่นละอองระดับจังหวัด และได้มีการบูรณาการในระดับพื้นที่ อำเภอ ตำบล หมู่บ้าน ทั้งในส่วนของภาครัฐ เอกชน ประชาชน และจิตอาสา ในการสนับสนุนการดำเนินงาน ป้องกันและแก้ไขปัญหาดังกล่าว

๔.๒.๓ การดำเนินงานในด้านการสื่อสารประชาสัมพันธ์ ได้มีการจัดตั้งศูนย์แก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศ (ศกพ.) เพื่อบูรณาการและสื่อสารข้อมูลอย่างถูกต้อง โดยมีการติดตามรายงานสถานการณ์อย่างต่อเนื่อง รวมถึงการเผยแพร่ข้อมูล และมาตรการในการแก้ไขปัญหาผ่านช่องทางต่างๆ ให้กับประชาชนได้รับทราบ นอกจากนี้ การดำเนินงานจากหน่วยงานในพื้นที่ได้มีกิจกรรมต่างๆ ทั้งการจัดฝึกอบรมให้ความรู้และ สื่อสารข้อมูลอย่างต่อเนื่อง การลงพื้นที่พบปะพูดคุยกับผู้นำชุมชน และประชาชน เพื่อสร้างเครือข่ายและขอความร่วมมือในการลดปัญหาฝุ่นละอองจากแหล่งกำเนิดในพื้นที่

๔.๒.๔ การลดมลพิษที่แหล่งกำเนิด มีรายละเอียดดังนี้

๑) ได้ขอความร่วมมือผู้ประกอบการในการลดกำลังการผลิตและควบคุมการระบายมลพิษทางอากาศจากการประกอบกิจการ สำหรับโรงงานอุตสาหกรรมที่มีการติดตั้งระบบตรวจวัดมลพิษทางอากาศจากปล่องแบบอัตโนมัติอย่างต่อเนื่อง หรือ CEMS ให้ทำการเชื่อมต่อระบบข้อมูลมาที่กรมโรงงานอุตสาหกรรม โดยในปี ๒๕๖๔ ได้ดำเนินการตรวจโรงงานอุตสาหกรรมในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล กว่า ๗๐๐ โรงงาน และได้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับข้อแนะนำในการปรับแต่งและดูแลหม้อไอน้ำ

๒) การตรวจวัดควันดำ จับกุมและปรับรถยนต์ที่ปล่อยควันดำเกินค่ามาตรฐาน โดยการบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด

๓) นโยบายส่งเสริมการตัดอ้อยสด ลดอ้อยไฟไหม้ ส่งผลให้ในฤดูการผลิตปี ๒๕๖๓/๒๕๖๔ สามารถลดอ้อยไฟไหม้เหลือเพียงร้อยละ ๒๖ โดยประมาณ

๔) ในช่วงสถานการณ์วิกฤตฝุ่น PM_{2.5} ผู้ค้าน้ำมันให้ความร่วมมือนำน้ำมันดีเซลที่มีค่ากำมะถันต่ำระดับ EURO 5 มาจำหน่ายในสถานีบริการน้ำมัน พื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล ในราคาปกติ

๕) การจัดระเบียบการเผาและการจัดการเชื้อเพลิง ซึ่งได้อยู่ระหว่างพัฒนาระบบบริหารการเผาในที่โล่ง (Burn Check) เพื่อเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการเชื้อเพลิงอย่างเหมาะสมภายใต้การบริหารจัดการตามหลักวิชาการ และไม่ก่อให้เกิดการสะสมของฝุ่นละอองในพื้นที่เกินค่ามาตรฐาน

๔.๒.๕ การดำเนินงานในด้านการสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ซึ่งที่ผ่านมาภาคส่วนต่างๆ ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา อาทิเช่น การมีส่วนร่วมของชุมชนในการดูแลป่าและเฝ้าระวังไฟป่า การมีส่วนร่วมของภาคเอกชน โดยเฉพาะโครงการ CSR ในการดูแลป่า การสนับสนุนอุปกรณ์เครื่องมือให้ชุมชน และการจัดตั้งกองทุนหมอกควันและไฟป่า ความร่วมมือทางวิชาการจากสถาบันการศึกษา นักวิชาการ เพื่อสนับสนุนข้อมูลสำหรับการปฏิบัติงานและการแก้ไขปัญหาอย่างถูกต้อง รวมถึงการพัฒนาระบบคาดการณ์ พยากรณ์สถานการณ์ และระบบช่วยตัดสินใจ เป็นต้น

๔.๒.๖ การดำเนินงานในด้านการดูแลสุขภาพประชาชน มีรายละเอียดดังนี้

๑) จัดตั้งศูนย์ปฏิบัติการตอบโต้ภาวะฉุกเฉินด้านการแพทย์และสาธารณสุข โดยแบ่งเป็น ๓ ระดับ ได้แก่ ระดับกระทรวง ระดับเขตสุขภาพ และระดับจังหวัด ซึ่งเมื่อเข้าสู่ระยะวิกฤตจะมีการยกระดับศูนย์ปฏิบัติการภาวะฉุกเฉิน มีการเฝ้าระวัง แจ้งเตือนความเสี่ยงต่อสุขภาพ ประเมินอาการหรือ

ผลกระทบต่อสุขภาพที่ประชาชนได้รับการสัมผัสฝุ่นละอองผ่านทาง Anamai Poll มีการจัดเตรียมอุปกรณ์ป้องกันให้กับประชาชนกลุ่มเสี่ยง

๒) จัดตั้งศูนย์แก้ไขปัญหามลพิษทางอากาศด้านผลกระทบต่อสุขภาพ (ศกพ.ส) เพื่อสื่อสารสร้างความเข้าใจ ตอบข้อกังวลของประชาชน การสำรองห้องปลอดฝุ่นในสถานบริการสาธารณสุข (โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล/โรงพยาบาลชุมชน) และให้คำแนะนำประชาชนและภาคเอกชน จัดทำห้องปลอดฝุ่น ปัจจุบันมีจำนวน ๑,๓๒๔ แห่ง

๓) จัดตั้งคลินิกมลพิษ ในโรงพยาบาลสังกัดกรมการแพทย์ในกรุงเทพมหานคร และพื้นที่เสี่ยงทั่วประเทศ ปัจจุบันรวม ๔๒ แห่ง และศูนย์บริการสาธารณสุข รวม ๖๘ แห่ง นอกจากนี้ได้จัดทำคลินิกมลพิษออนไลน์ ซึ่งประชาชนสามารถประเมินอาการและปรึกษาแพทย์ได้โดยผ่านช่องทางออนไลน์

๔.๓ ปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ จากการสรุปผลและถอดบทเรียนการป้องกัน และแก้ไขปัญหาไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละอองในภาพรวม ปี ๒๕๖๔ มีรายละเอียดดังนี้

๔.๓.๑ ปัญหา อุปสรรค และข้อจำกัดในการดำเนินงานที่ผ่านมา

๑) ปัจจัยที่ควบคุมไม่ได้ อาทิ สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ ซึ่งทำให้ผลกระทบจากแหล่งกำเนิดข้ามแดนไปยังพื้นที่ต่างๆ

๒) มาตรฐานหรือเกณฑ์การรายงานผลการตรวจวัดมีหลากหลายรูปแบบ โดยนำข้อมูลการตรวจวัดมาจากเครื่องมือหลายประเภท และนำมาเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐาน PM_{2.5} ของประเทศไทยหรือเปรียบเทียบกับ US AQI จึงอาจสร้างความสับสนแก่ประชาชน

๓) ยังคงมีข้อจำกัดด้านกำลังพล อุปกรณ์เครื่องมือ และงบประมาณ โดยเฉพาะหน่วยงานในระดับท้องถิ่นหรือชุมชน

๔) การถ่ายโอนภารกิจควบคุมไฟป่าให้กับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังไม่เกิดผลในทางปฏิบัติ และหน่วยงานในระดับท้องถิ่นส่วนใหญ่ยังไม่ได้จัดทำแผนสำหรับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหานั้นพื้นที่

๕) ปัญหาจากการจัดการที่ดินป่าไม้ ทำให้ประชาชนไม่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดิน และไม่สามารถใช้ประโยชน์จากป่าไม้ จึงไม่เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของ ไม่มีความรักและหวงแหนป่าไม้

๔.๓.๒ ข้อเสนอแนะในการดำเนินงาน

๑) ใช้ระบบคาดการณ์ฝุ่นละอองเป็นเครื่องมือให้จังหวัดสั่งการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องยกระดับความเข้มงวดของมาตรการเพื่อควบคุมแหล่งกำเนิดไม่ให้ระบายฝุ่นละออง ในช่วงที่สภาวะอากาศปิด

๒) การจัดหา/สนับสนุนด้านอัตรากำลัง อุปกรณ์เครื่องมือ ยานพาหนะ และงบประมาณ ให้ทุกหน่วยงานบูรณาการกำลังพลและทรัพยากร จากทั้งในและนอกพื้นที่ มาสนับสนุนการดำเนินงาน

๓) ปฏิบัติการเชิงรุกเพิ่มการลงพื้นที่เพื่อควบคุมและลดฝุ่นละอองจากแหล่งกำเนิดต่างๆ ทั้งจากยานพาหนะ การเผาในที่โล่ง และโรงงานอุตสาหกรรม โดยบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวด

๔) ทุกจังหวัดจัดทำแผนที่เสี่ยงต่อการเผาเพื่อลดและควบคุมการเผาในที่โล่ง ควบคู่ไปกับการลงพื้นที่ส่งเสริมการใช้ประโยชน์เศษวัสดุการเกษตรและลดการเผา ป้องกันการพัดพาฝุ่นละอองสู่จังหวัดข้างเคียง

๕) จังหวัด...

๕) จังหวัดต้องมีการวิเคราะห์ปัญหา สาเหตุ แหล่งกำเนิดหลักในพื้นที่ เพื่อดำเนินการแก้ไขปัญหาและควบคุมแหล่งกำเนิดที่สอดคล้องกับบริบทในแต่ละจังหวัด พร้อมทั้งจัดทำแผน ยุทธศาสตร์มาตรการการดำเนินงาน และขอความร่วมมือประชาชนในการลดต้นเหตุของแหล่งกำเนิดในภาพรวม

๖) ขอความร่วมมือภาคเอกชนมีส่วนร่วมในการลดมลพิษ เช่น การนำน้ำมัน ยูโร ๕ มาจำหน่ายในช่วงวิกฤตจนกว่าถึงวันประกาศบังคับใช้ การชะลอ ลดหรือ ปรับแผนการผลิตของโรงงาน อุตสาหกรรมโดยเฉพาะโรงงานเสี่ยงที่ก่อให้เกิดฝุ่นละออง

๗) พัฒนาเกณฑ์เครื่องมือในการตรวจวัดคุณภาพอากาศให้ชัดเจน และสื่อสารสร้างความเข้าใจกับประชาชน

๘) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของภาคเอกชน ภาคประชาชน และภาควิชาการ ในการทำห้องปลอดฝุ่นเพื่อลดและป้องกันฝุ่นละอองอย่างง่าย

๙) ส่งเสริมให้ชุมชนจัดทำแผนในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า ในพื้นที่ โดยมีหน่วยงานภาครัฐให้การสนับสนุนการดำเนินงานในระดับชุมชน เพื่อเป็นการสร้างการมีส่วนร่วม และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานในระดับพื้นที่

๔.๔ การมอบนโยบายในการป้องกันและแก้ไขปัญหาไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละออง ปี ๒๕๖๕ โดยพลเอก ประวิตร วงษ์สุวรรณ รองนายกรัฐมนตรี ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการบนหลักการ “ขยายผล พัฒนา ขจัดปัญหา” โดยมีรายละเอียดดังนี้

๔.๔.๑ กระทรวงมหาดไทย บัญชาการและสั่งการผ่าน คณะอนุกรรมการป้องกัน และแก้ไขปัญหาไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละออง เพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการสาธารณสุขของประเทศไทย ให้ผู้ว่าราชการจังหวัด ยุทธศาสตร์ Single Command ในการติดตามสถานการณ์และบูรณาการสั่งการป้องกัน และแก้ไขปัญหามาตรังครัด โดยสั่งการไปถึงระดับตำบล อำเภอ อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และให้ลงพื้นที่ดูแลอย่างใกล้ชิด รวมทั้งวางแผน จัดกำลังพล อุปกรณ์เครื่องมือ และงบประมาณ ให้เพียงพอ ต่อการปฏิบัติงาน โดยเจ้าหน้าที่และอาสาสมัครต้องได้รับการคุ้มครองความปลอดภัยในระดับสูงสุด และให้เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการเชิงพื้นที่ระดับตำบล โดยให้สนับสนุนการป้องกันปัญหาไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละออง ปฏิรูปการใช้ประโยชน์ที่ดิน และจัดทำแผนการป้องกันไฟป่าในระดับตำบล

๔.๔.๒ กระทรวงกลาโหม สนับสนุนการดำเนินงานเพื่อลดและควบคุมแหล่งกำเนิด อย่างเต็มประสิทธิภาพ พร้อมทั้งยกระดับความร่วมมือในกรอบคณะกรรมการชายแดน และจังหวัดคู่ขนาน เพื่อกำกับควบคุมแหล่งกำเนิดจากประเทศเพื่อนบ้าน โดยเฉพาะการเผาในที่โล่ง

๔.๔.๓ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ติดตามและกำกับ การดำเนินงานให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการขับเคลื่อนวาระแห่งชาติ “การแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง” และแผนเฉพาะกิจเพื่อการแก้ไขปัญหามลพิษด้านฝุ่นละออง ๑๒ ข้อ อย่างเคร่งครัดและต่อเนื่อง ให้ขยายผล การบริหารจัดการเชื้อเพลิงแบบครบวงจร ทั้งการนำเชื้อเพลิงในพื้นที่ป่ามาใช้ประโยชน์ เพื่อลดการเผาในที่โล่ง และการประยุกต์ใช้แอปพลิเคชันบริหารจัดการการเผา ต่อยอดกิจกรรมความสำเร็จของชุมชน และองค์กร ต่างๆ ที่ให้ความร่วมมือลดแหล่งกำเนิดฝุ่นละออง เพื่อเป็นแบบอย่างให้สังคมนำไปปฏิบัติ และขับเคลื่อน การป้องกันและแก้ไขปัญหามลพิษหมอกควันข้ามแดน ตามกลไกอาเซียน ให้เป็นรูปธรรม มุ่งเน้นการปฏิบัติให้มากขึ้น

๔.๔.๔ กระทรวง...

๔.๔.๔ กระทรวงคมนาคมและสำนักงานตำรวจแห่งชาติ กำกับดูแล เข้มงวด กวดขัน และบังคับใช้กฎหมายอย่างเข้มงวดโดยเฉพาะรถที่มีควันดำ ต้องสั่งห้ามไม่ให้มีการใช้งาน จนกว่า จะนำไปปรับปรุง

๔.๔.๕ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ฝักระวัง ป้องปราม ระวัง ยับยั้ง เพื่อไม่ให้เกิดการเผาในพื้นที่เกษตรกรรมอย่างเคร่งครัด โดยบูรณาการกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พร้อมทั้ง ประชาสัมพันธ์เชิงรุกสร้างการรับรู้ให้เกษตรกรงดการเผาในพื้นที่เกษตรกรรม ส่งเสริมการใช้ประโยชน์จาก เศษวัสดุการเกษตร และสร้างความร่วมมือกับภาคเอกชน ให้งดสนับสนุนผลผลิตทางการเกษตรที่มาจาก การบุกรุกป่าอย่างเด็ดขาด

๔.๔.๖ กระทรวงอุตสาหกรรม ตรวจสอบกำกับดูแลโรงงานอุตสาหกรรมอย่างเข้มงวด ไม่ให้ระบายสารพิษออกสู่บรรยากาศ ขอความร่วมมือชะลอหรือลดกำลังการผลิตในช่วงฝุ่นละอองสูง และส่งเสริม “การตัดอ้อยสด ลดอ้อยไฟไหม้” โดยสนับสนุน เครื่องมืออุปกรณ์และงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

๔.๔.๗ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม บูรณาการกับ เครือข่ายมหาวิทยาลัย นักวิจัย และภาคส่วนต่างๆ ทำการวิจัยและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์ เชิงลึกเพื่อการแก้ปัญหาอย่างยั่งยืนและครบวงจร

๔.๔.๘ กระทรวงพลังงาน สนับสนุนการใช้เชื้อเพลิงสะอาดและเชื้อเพลิงทางเลือก ในภาคอุตสาหกรรมและคมนาคมขนส่งอย่างจริงจัง โดยกำหนดเป้าหมายและแผนงานที่ชัดเจน และให้มีการนำ น้ำมันก๊าดมาจำหน่ายในช่วงวิกฤตฝุ่นละออง

๔.๔.๙ กระทรวงสาธารณสุข ยกระดับการเฝ้าระวัง แจ้งเตือนความเสี่ยง ดูแล สุขภาพ และรักษาการป่วยของประชาชน อย่างมีประสิทธิภาพและทันต่อสถานการณ์ พร้อมทั้งเตรียมความพร้อม ด้านสาธารณสุข จัดเตรียมอุปกรณ์ทางการแพทย์ ยารักษาโรค จัดส่งบุคลากรด้านสาธารณสุขลงพื้นที่ จัดเตรียมห้องปลอดฝุ่นในสถานบริการสาธารณสุข/ท้องถิ่น

๔.๔.๑๐ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม พัฒนาระบบคาดการณ์สภาวะ อากาศที่มีผลต่อการสะสมของฝุ่นละอองล่วงหน้า ๓-๗ วัน เพื่อให้หน่วยงานควบคุมกำกับดูแลแหล่งกำเนิด อย่างเข้มงวดในช่วงที่สภาวะอากาศปิด ไม่เอื้อต่อการกระจายตัว

๔.๔.๑๑ ทุกหน่วยงาน ดำเนินการดังนี้

๑) ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการฯ อย่างเคร่งครัด และให้ยกระดับ การดำเนินงานให้เข้มงวดในช่วงวิกฤต และถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ

๒) สร้างความเป็นเอกภาพของข้อมูลและการดำเนินงาน เพื่อการสั่งการ ที่ถูกต้อง และลดความตื่นตระหนกของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มเสี่ยง

๓) รูปแบบการรายงานข้อมูลและสถานการณ์ต้องน่าสนใจและเข้าถึงได้ง่าย และใช้ชุดข้อมูลเดียวกันเพื่อป้องกันความสับสน

๔) สื่อสารทำความเข้าใจการดำเนินงานของภาครัฐอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับประชาชน

๕) ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานทุกขั้นตอนเพื่อนำมา ซึ่งความเข้าใจ และความร่วมมือในการป้องกันและแก้ไขปัญหา

๕. ข้อเสนอของส่วนราชการ

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ขอเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อโปรดทราบ
สรุปผลการประชุมเพื่อสรุปผลและถอดบทเรียน (After Action Review : AAR) การป้องกันและแก้ไขปัญหา
ไฟป่า หมอกควัน และฝุ่นละออง ปี ๒๕๖๔

จึงเรียนมาเพื่อโปรดนำกราบเรียนนายกรัฐมนตรีเพื่อเสนอคณะรัฐมนตรีเพื่อทราบต่อไป

ขอแสดงความนับถือ

(นายวราวุธ ศิลปอาชา)

รัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

กรมควบคุมมลพิษ

กองจัดการคุณภาพอากาศและเสียง

โทร. ๐ ๒๒๙๘ ๒๓๑๗

โทรสาร ๐ ๒๒๙๘ ๕๓๘๙

ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ thalearnsak.p@pcd.go.th